

Összefoglaló jelentés

a munkavállalók jogviszonyának rendezettsége érdekében a foglalkoztatásra vonatkozó alapvető szabályok érvényre juttatására irányuló akcióellenőrzéséről

[2016. június 20. - július 8.]

A munkaügyi hatóság – a 2016. évi munkaterv szerint - a munkavállalók jogviszonyának rendezettsége érdekében a foglalkoztatásra vonatkozó jogszabályok érvényre juttatására irányuló akcióellenőrzést **2016. június 20. és július 8.** között lefolytatta. Ezt a célzott vizsgálatot a munkaügyi hatóság minden évben megtartja, így a tavalyi (2015. június 22. és július 10.) és az idei ellenőrzés során szerzett reprezentatív adatok összehasonlítása rámutathat e tárgykörben a foglalkoztatási gyakorlat alakulására.

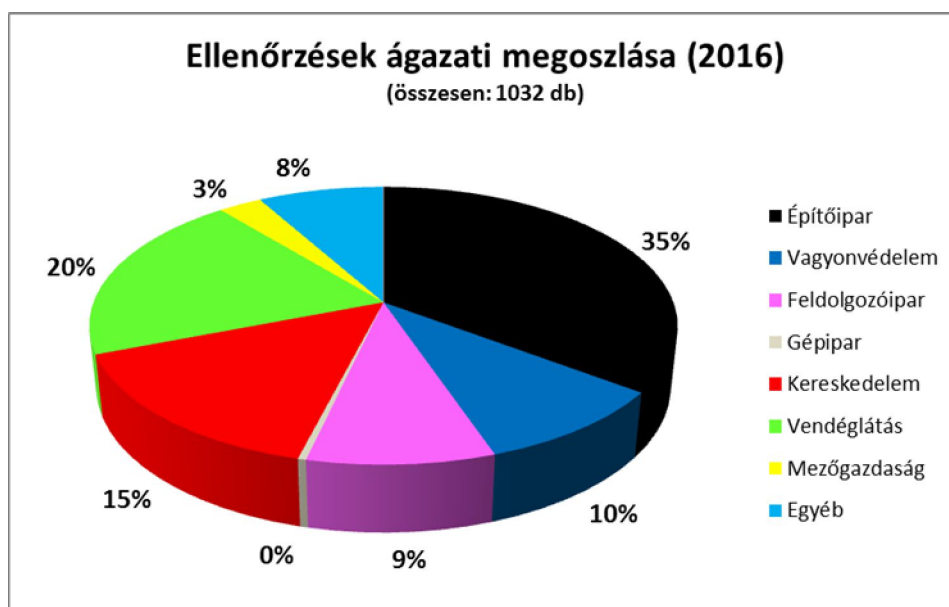
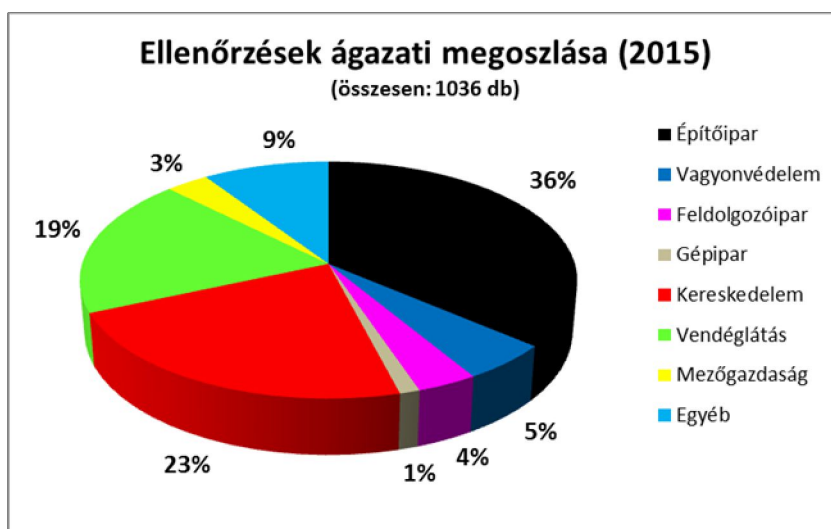
A fővárosi és megyei kormányhivatalok munkaügyi ellenőrzési feladatkörükben vizsgálták a munkaügyi előírások érvényesülését, melynek során elsődleges szempont volt a munkavállalók törvényes foglalkoztatásának és a munkavállalói alapjogok érvényesülésének elősegítése mellett a jogszerűtlenül foglalkoztató, ezáltal tisztességtelen versenyelőnyhöz jutó vállalkozások kiszűrése. A hatóság célja a foglalkoztatók által elkövetett legsúlyosabb jogsértések feltárása volt.

Ennek megfelelően az **akcióellenőrzés fő iránya**

- a foglalkoztatási jogviszonyok rendezettsége, különös tekintettel az írásba foglalt munkaszerződés és bejelentés nélküli foglalkoztatásra a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény és az egyszerűsített foglalkoztatásról szóló 2010. évi LXXV. törvény szerinti munkavégzés esetén, illetve a színlelt szerződéssel, a részmunkaidőre történő bejelentéssel teljes munkaidőben történő foglalkoztatás, a munkaerő-kölcsönzés keretében foglalkoztatottakkal kapcsolatos jogszabályok megtartása, valamint a harmadik országbeli állampolgárok foglalkoztatásának szabályszerűsége (munkavállalási engedélyek megléte, illetve a munkavállalási engedélyekben szereplő munkakörben és munkavégzési helyen történő foglalkoztatás)
- a munkavállalók anyagi biztonságát, megélhetését érintő – munkabér mértékére és védelmére vonatkozó – jogszabályok megtartása,
- a munkavállalók pihenéshez való jogának érvényesülése,

- a munkaidőre és az azzal kapcsolatos adatok nyilvántartására vonatkozó jogszabályok megtartása

Az akcióellenőrzés **kiemelt ágazati területe** volt az építőipar, a kereskedelem, a vendéglátás, a vagyonvédelem, a feldolgozóipar, valamint a mezőgazdaság. A vizsgálatok fókuszában elsősorban az építkezések, kereskedelmi egységek (boltok, standok), változó (fesztivál, vásár) és állandó helyen működő vendéglátóhelyek (éttermek, presszók, éjszakai szórakozóhelyek, szálláshely szolgáltatók) voltak. Az ellenőrzések továbbá kiterjedtek mezőgazdasági területekre (szőlőültetvény, barackos, állattelep) és feldolgozóipari létesítményekre (húsüzem, bútorgyártó üzem, elektronikai üzem), illetve a különböző szolgáltatásokra (fizikai közérzetet javító, személy- és vagyonvédelmi, rendezvényekhez kapcsolódó, stb.).

Az ellenőrzések megszervezésénél - tekintettel a nyári „fesztivál-szezonra” - a munkaügyi hatóság törekedett arra, hogy ne csak rendes munkaidőben, hanem hétvégenként, illetve hétköznap a hivatali időn túl is tartsanak ellenőrzéseket a hatóság munkatársai, illetve indokolt esetben társhatóságokat is bevonjanak az ellenőrzés-sorozatba.

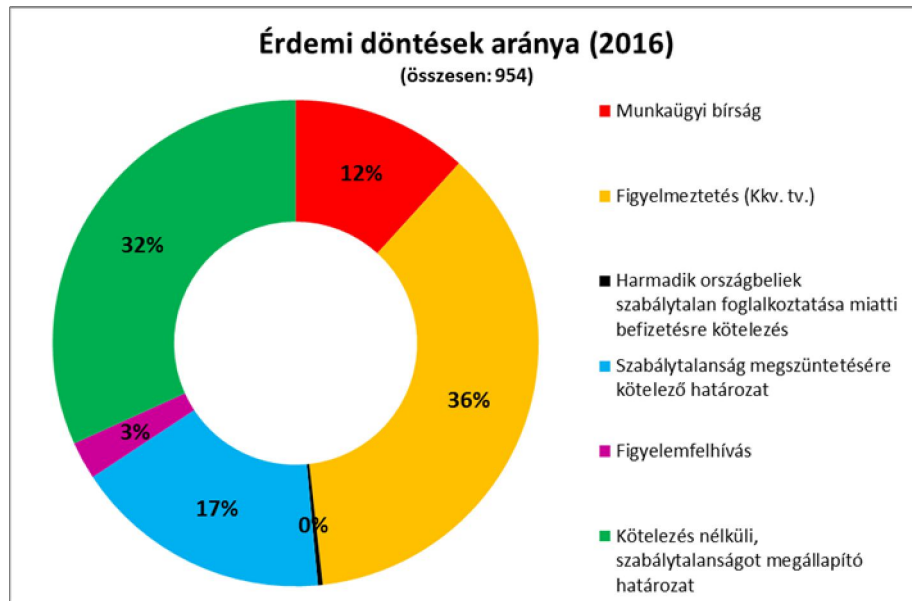
1. Ellenőrzési adatok

Az akcióellenőrzés 1 032 vállalkozás - 4 032 munkavállalóját érintő - foglalkoztatási gyakorlatát vizsgálta. Az ellenőrzések **a munkáltatók közel 86 %-nál** tártak fel a vizsgálatba vont **munkavállalók 78%-át érintő** valamilyen **munkaügyi jogsértést**.

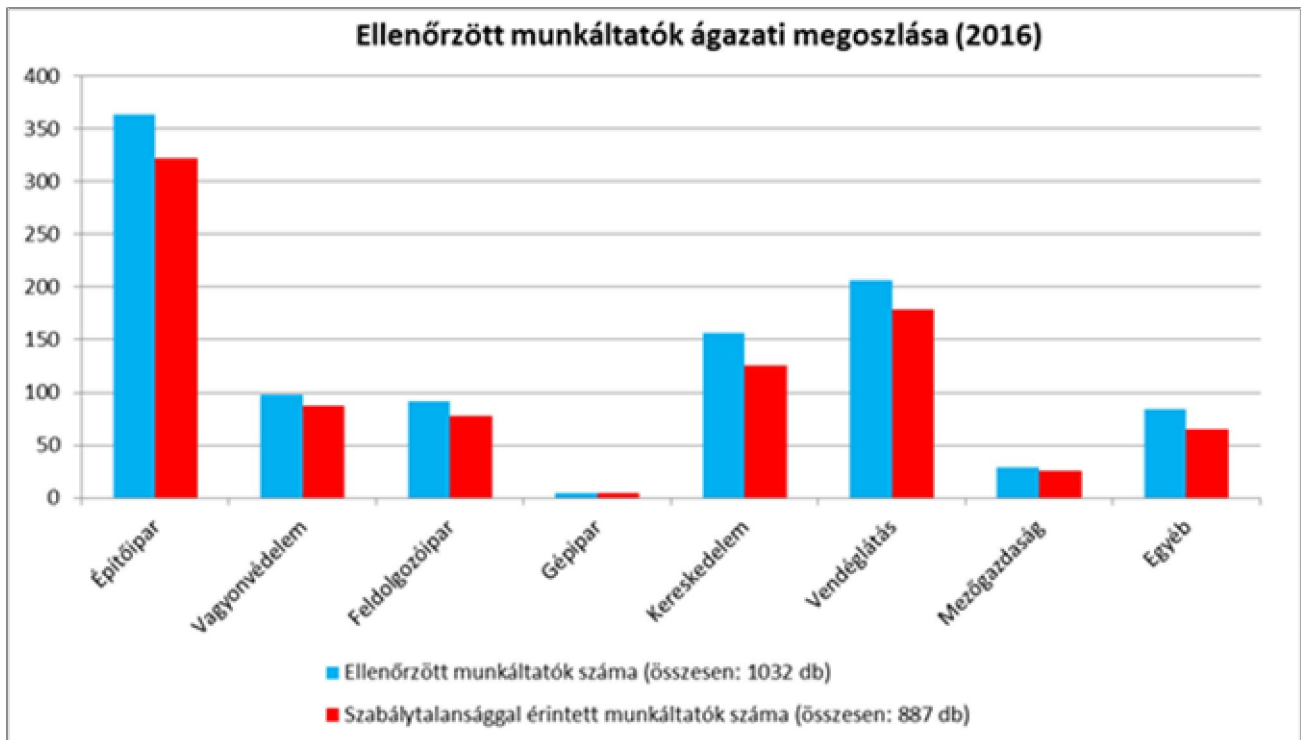
Érdemes kiemelni, hogy a tavalyi akcióellenőrzéshez képest **szabálytalan munkáltatók** szempontjából arányaiban **érdemi változás nem történt**, mivel akkor 1 036 foglalkoztató 84%-nál találtak valamilyen szabálytalanságot a kormánytisztviselők. Ugyanakkor a jogsértéssel érintett **munkavállalók** aránya az idei ellenőrzési adatok alapján **növekedést** mutat (tavaly 64% volt a jogsértési arány).

Az akcióellenőrzés egyik kiemelt célpontja a **feketefoglalkoztatás** feltárása volt: az ellenőrzésbe vont **4032** munkavállalóból közel **25% (996)** munkavállaló jogviszonya volt rendezetlen. Ez arányaiban **növekedést** jelent, mivel a tavalyi vizsgálat során az ellenőrzéssel érintett 4600 munkavállaló közel 21%-át érintett a feketefoglalkoztatás valamelyik formája.

A szabálytalanságok egy része olyan súlyos volt, illetve ismételt szabályszegésnek minősült, hogy a jogsértések miatt a jelenlegi adatok alapján **112 db munkaügyi bírság** kiszabása várható. A kis-és középvállalkozások által – első esetben - elkövetett szabálytalanságok jogkövetkezménye elérheti a **348 db figyelmeztetést**. A tavalyi évhez képest így itt is kisebb növekedés figyelhető meg (2015-ben 101 db munkaügyi bírság és 310 figyelmeztetés kiadására került sor).

A tavalyihoz hasonlóan az ellenőrzések több mint egyharmada történt az **építőipar** területén, mely a korábbi évek tapasztalataira vezethető vissza, ugyanis ebben a szektorban kiemelkedő a bejelentés nélküli foglalkoztatás. Az ágazatok közül a kereskedelemben az idén kevesebb ellenőrzés történt az akcióellenőrzés keretében, mivel a vagyónvédelemre - ahol szintén rendszeres szabálytalanság a feketefoglalkoztatás -, valamint a feldolgozóiparra - mely kiemelt ellenőrzési cél az erre az évre szóló ellenőrzési irányelv szerint – nagyobb hangsúlyt fektettek a hatóság munkatársai.

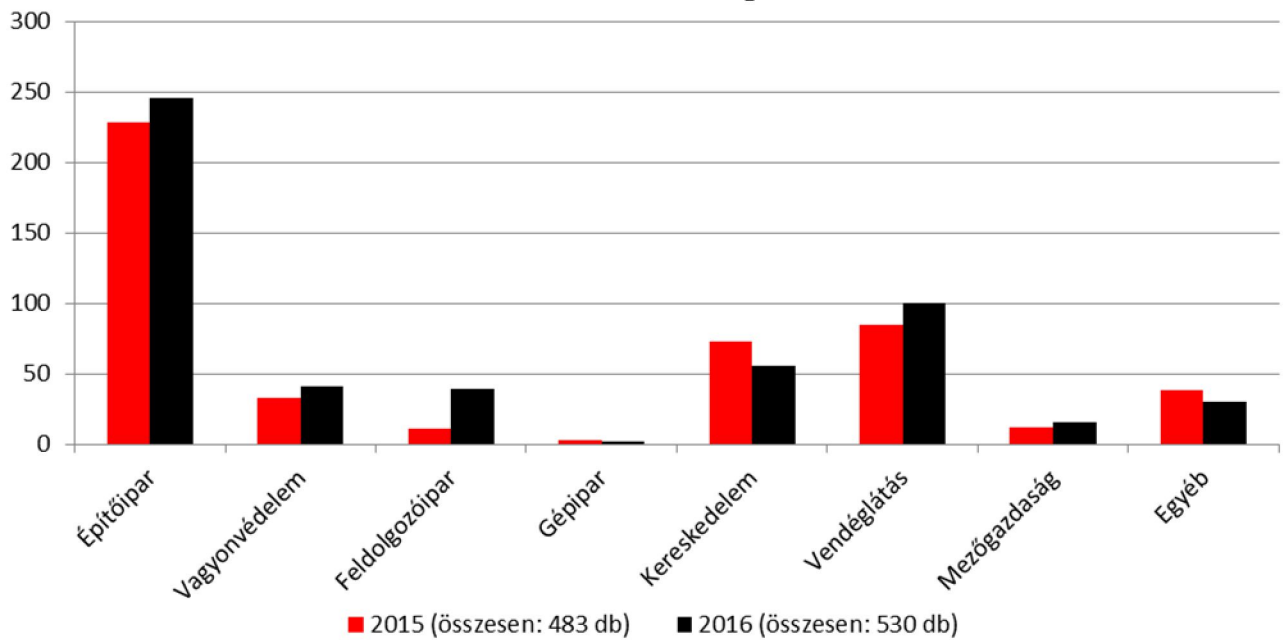
Az **ellenőrzések 8%-a során társhatóságok is közreműködtek**, így a vizsgálatok egy része a kormányhivatalok szervezeti egységeinek együttműködésével zajlott: így többek között a fogyasztóvédelmi, földművelésügyi valamint a munkaerő-piaci feladatokat ellátó kormánytisztviselők is részt vettek a vizsgálatokban, az előzőeken túl még a Nemzeti Adó- és Vámhivatal, a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal is együttműködött a munkaügyi hatóságokkal.

A legtöbb vizsgálatban hagyományosan a rendőrség, valamint a munkavédelmi hatóság vett részt.

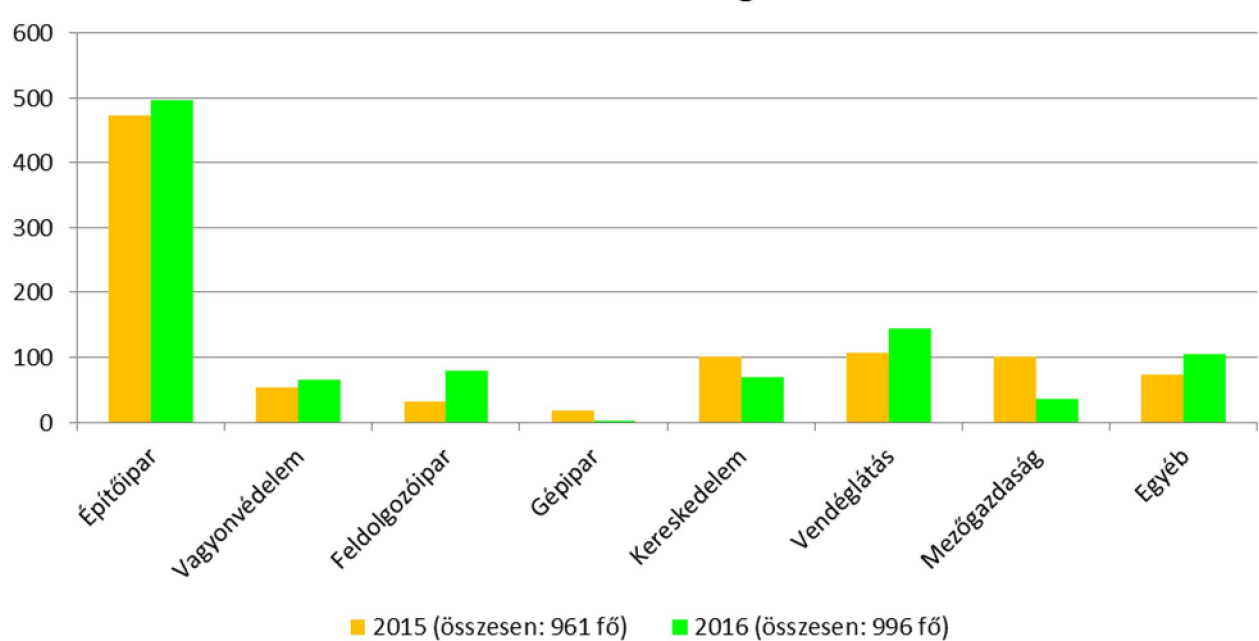
2. Tipikus jogsértések

Az akcióellenőrzés során a munkaviszony létesítésének, illetve az egyszerűsített foglalkoztatási jogviszony bejelentésének elmulasztása miatt kellett a leggyakrabban intézkednie a munkaügyi hatóságnak. **A jogsértéssel érintett munkavállalók közül 23%-ot érintett a feketefoglalkoztatás**, míg az **összes intézkedésből 45% ennek a szabálytalanságnak** a jogkövetkezménye volt. **A legrosszabb kép az építőiparban** mutatkozott, figyelemmel arra, hogy a hatóság minden második feketefoglalkoztatással érintett munkavállalót ebben az ágazatban talált, holott „csak” a vizsgálatok harmada érintette ezeket a vállalkozásokat. A tavalyi év ugyanilyen akcióellenőrzéséhez képest **jelentős javulás figyelhető meg a mezőgazdaság területén**, ahol a több intézkedés ellenére az érintett munkavállalói létszám jóval alacsonyabb. **Kedvezőtlen** volt azonban a jogkövetési magatartás **a vendéglátó ágazatban**. Az ellenőrzések változatlan aránya mellett a feketén foglalkoztatott munkavállalók 14%-át ezen a területen találták a hatóságok, szemben a tavalyi 11%-al. Hasonlóan **kedvezőtlen a feldolgozóiparban** tapasztaltak, mivel a feketén foglalkoztatott munkavállalók száma ebben az ágazatban is megnövekedett, itt azonban árnyalja a képet, hogy az ellenőrzések száma is több volt, mint a múlt évben lefolytatott akcióellenőrzés során.

Feketefoglalkoztatással kapcsolatos intézkedések száma a 2015. és 2016. évi akcióellenőrzésen ágazati bontásban

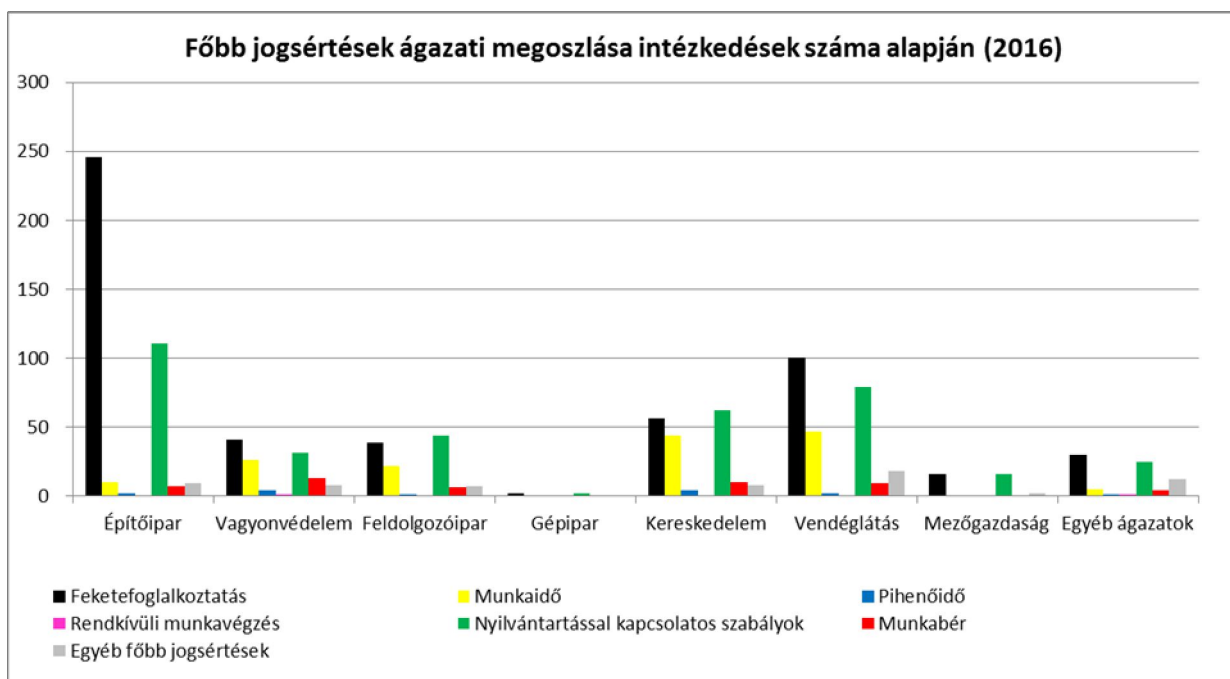

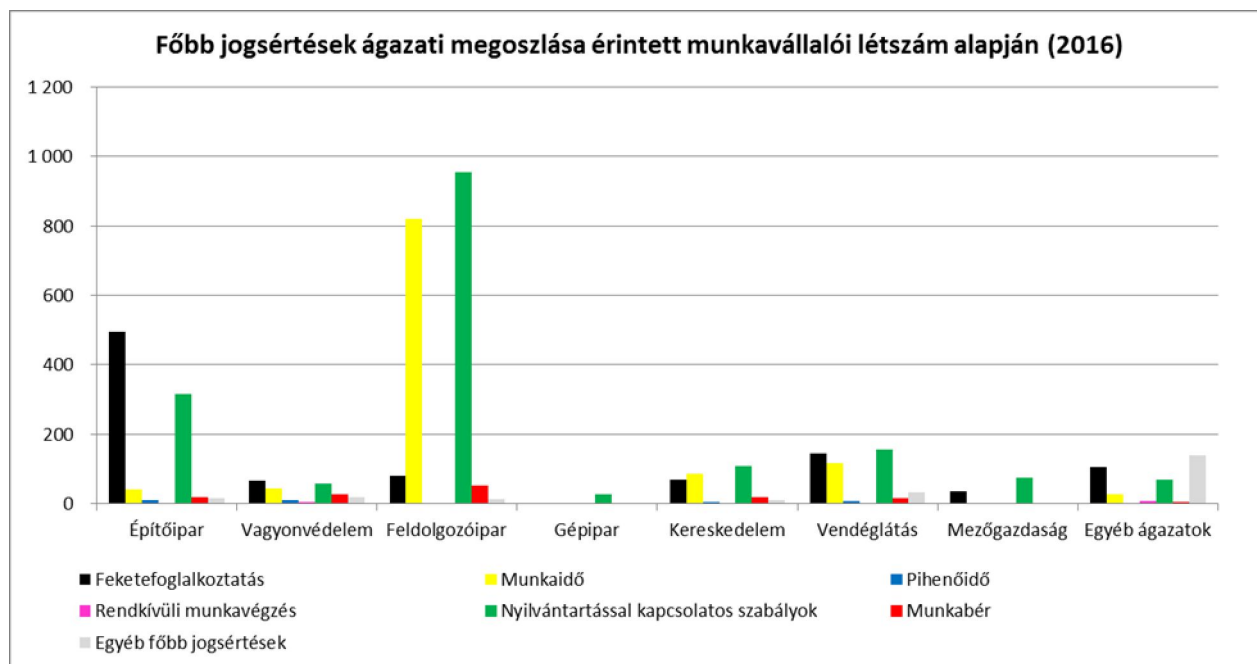
Feketefoglalkoztatással érintett munkavállalók száma a 2015. és 2016. évi akcióellenőrzésen ágazati bontásban

Az elmúlt évek tapasztalatainak megfelelően kiemelkedő volt a **nyilvántartási kötelezettség megszegése** (hiányos, hamis nyilvántartás, illetve nyilvántartás hiánya) is. Az intézkedések közel harmadának alapjául ezek a jogsértések szolgáltak. A bejelentés hiánya mellett a nyilvántartási kötelezettség megszegése is leginkább az **építőiparban** dolgozókat érinti (az összes ilyen jogsértés harmada ebben az ágazatban volt), mely főként úgy valósul meg, hogy nincs munkaidő nyilvántartás. A legtöbb munkavállalót azonban a **feldolgozóipar** területén érintett ez a szabálytalanság, mely két Komárom-Esztergom megyei nagy munkavállalói létszámot foglalkoztató munkáltató (öntöde, elektronikai üzem) jogsértő magatartására vezethető vissza. A munkaidő nyilvántartására vonatkozó szabályok megkerülése a **kereskedelem és a vendéglátás, területén is jellemző**, előbbinél a szabálytalansággal kapcsolatos intézkedések 21%-a, utóbbinál 17%-a esett ezen szektorokra.

Az előbbieken túl a **munkaidőre vonatkozó szabályok** (munkaidő-beosztással kapcsolatos rendelkezések megszegése napi, illetve heti munkaidő megengedett legmagasabb mértékének túllépése) **figyelman kívül hagyása** ugyancsak a **kereskedelem és a vendéglátás** jellemzőbb szabálytalansága, az összes ilyen jogsértés 29-31%-a esett ezekre az ágazatokra. Azonban a legtöbb munkavállalót a feldolgozóipar területén érintett ez a szabálytalanság, mely szintén a már említett két Komárom-Esztergom megyei munkáltatóra vezethető vissza. A **munkabérrel kapcsolatos jogsértések**, mind az intézkedések számát, mind az érintett munkavállalói létszámot tekintve jóval kisebb mértékben fordultak elő, mint az előző évi akcióellenőrzésen, vagy 2016. első felében. Az intézkedések 4%-át a munkabérrel kapcsolatos szabálytalanságok alapozták meg, az érintett munkavállalói létszám is mindössze 3% volt.

Az akcióellenőrzés elsősorban a kis- és középvállalkozások jogsértő foglalkoztatási gyakorlatát tárta fel. A jogsértések a jogszabályi ismeretek hiányával, egyszerű mulasztással, illetve az ellenőrzés elmaradására, annak csekély valószínűségére alapozó munkáltatói kockázatvállalással hozhatók összefüggésbe. Ugyanakkor a korábbiakban tapasztaltakkal ellentétben, a nagyobb munkavállalói létszámot foglalkoztató munkáltatóknál is tártak fel jogsértést a hatóság munkatársai. Ez alól csak egy Pest megyei feldolgozóipari munkáltató volt kivétel, ahol az ellenőrzés alá vont 100 főt meghaladó munkavállaló létszámból senkit nem ért joghátrány.

Néhány esettől eltekintve az ellenőrzések során a munkáltatók alapvetően együttműködő magatartást tanúsítottak a munkaügyi hatósággal.

3. A bejelentés nélküli foglalkoztatás megvalósulási formái és ágazati megoszlása

Az elmúlt év tapasztalataival egyezően a „hagyományos” munkaviszonyban foglalkoztatottak **bejelentésének elmulasztása** volt a leggyakoribb előfordulási forma, valamint az **egyszerűsített foglalkoztatás keretében dolgozók bejelentésének elmulasztása** kis mértékben növekedett. Megállapítható, hogy a feketefoglalkoztatás, több mint 80%-a a bejelentés elmulasztásával valósul meg.

Egyszerűsített foglalkoztatás bejelentésének hiánya hátterében továbbra is a közterhek befizetésének elkerülésére, illetve az egyszerűsített foglalkoztatás időbeli korlátainak kijátszására irányuló szándék húzódik meg. A munkáltató havi 15 napnál több alkalommal foglalkoztatja a munkavállalót, ám rendes munkaviszonyban történő bejelentés helyett inkább megpróbálja „elbliccelni” az alkalmi munka havi korlátját meghaladó munkanapok bejelentését.

Ahol viszont az egyszerűsített foglalkoztatás keretében foglalkoztatott munkavállalót az adóhatóság felé bejelentik - annak ellenére, hogy a jogszabály nem teszi kötelezővé - egyszerűsített munkaszerződést is kötnek a munkáltatók, mert így a munkaidőnyilvántartás vezetésével és a munkabér írásba foglalt elszámolásával kapcsolatos adminisztráció nem kötelező.

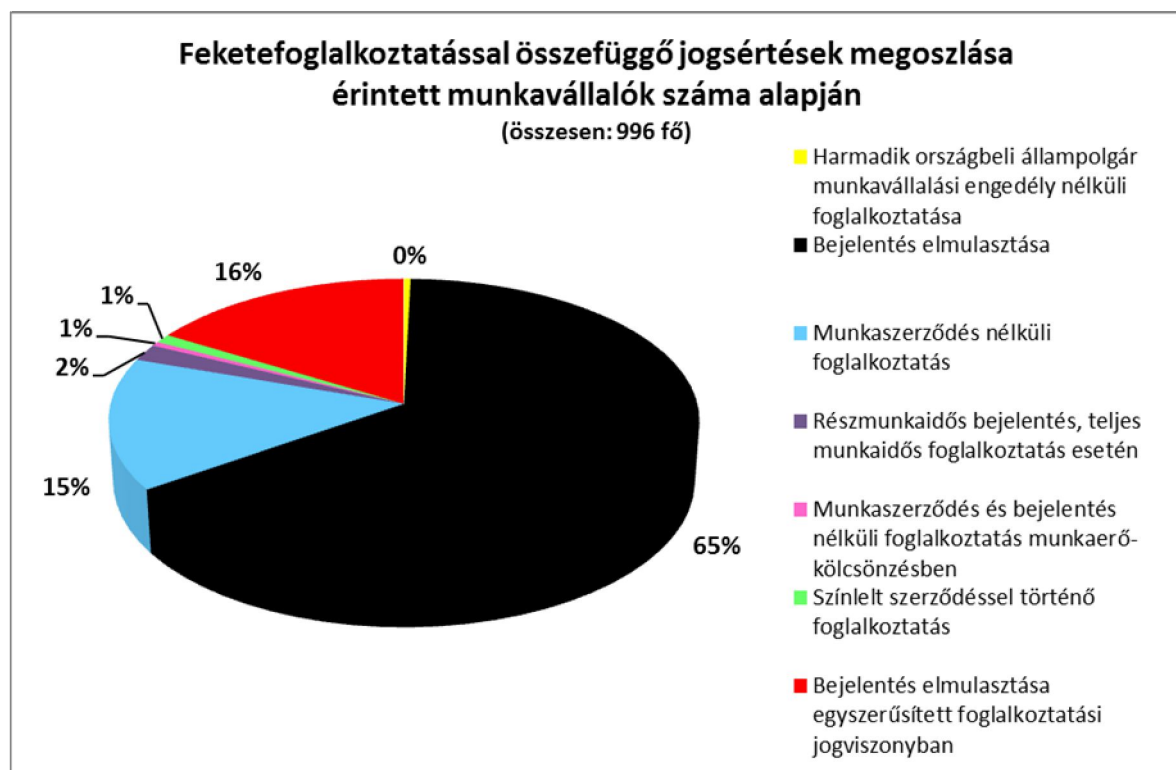
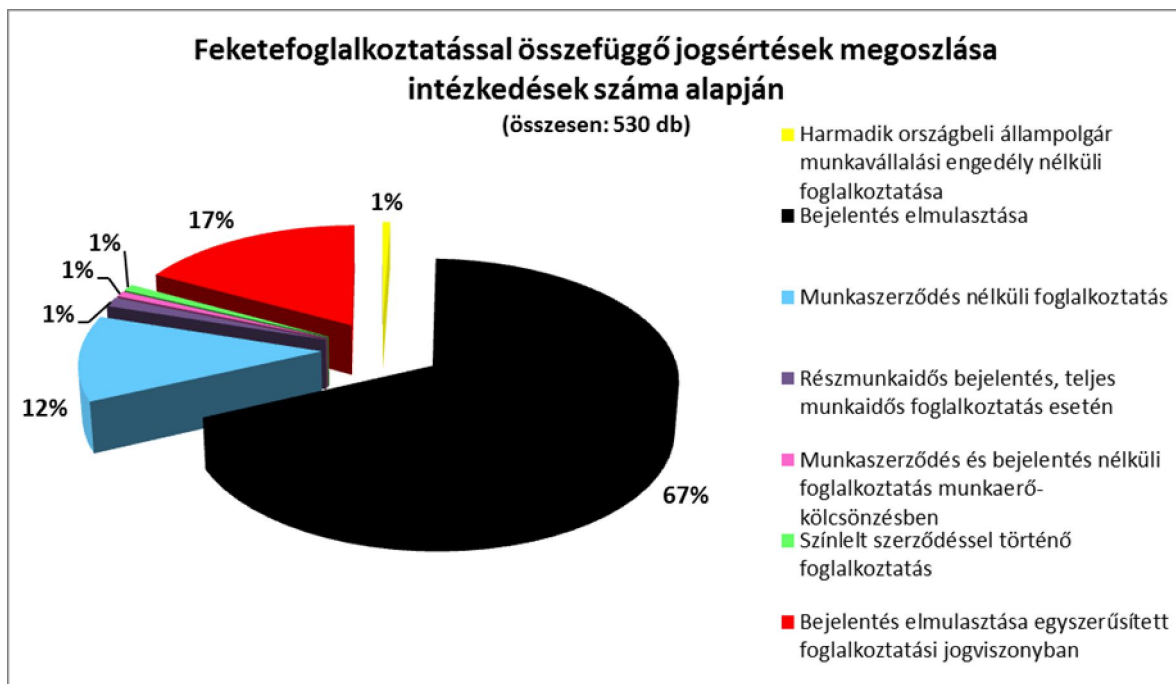
A munkáltatók (amennyiben a helyszínen jelen vannak) gyakran hivatkoznak arra, hogy a szabálytalanság oka nem szándékos mulasztás, elfelejtették a bejelentést, vagy sok dolguk volt, ezért nem volt rá idejük.

Bejelentés nélküli foglalkoztatás során a feltárt esetek nagy részében a munkavállalók nem rendelkeztek **írásba foglalt munkaszerződéssel** sem. A munkaszerződések hiánya általában szorosan összefügg a bejelentés hiányával, amikor a bejelentést szabályszerűen megtették a munkáltatók, a munkaszerződés hiánya ritka, ha ilyen előfordul, akkor a földrajzi távolságok vagy adminisztratív nehézségek miatt nem kerül rá sor.

Esetenként előfordult, hogy a munkavállalók **részmunkaidőben** történő bejelentése valójában teljes vagy magasabb heti munkaidőben történő munkavégzést leplezett. E jogsértés feltehetően nagyobb számban fordul elő, de az esetek döntő többségében a bizonyítást megnehezíti, hogy a munkájukat féltő munkavállalók nem mernek a munkáltatójuk ellen nyilatkozni.

Az akcióellenőrzés adatai szerint nem jellemző a **harmadik országbeli állampolgárok** engedély nélküli foglalkoztatása, összesen három esetben tárt fel (2015-ben két esetben) a hatóság ilyen jogsértést, mindegyiket a feldolgozóipar területén.

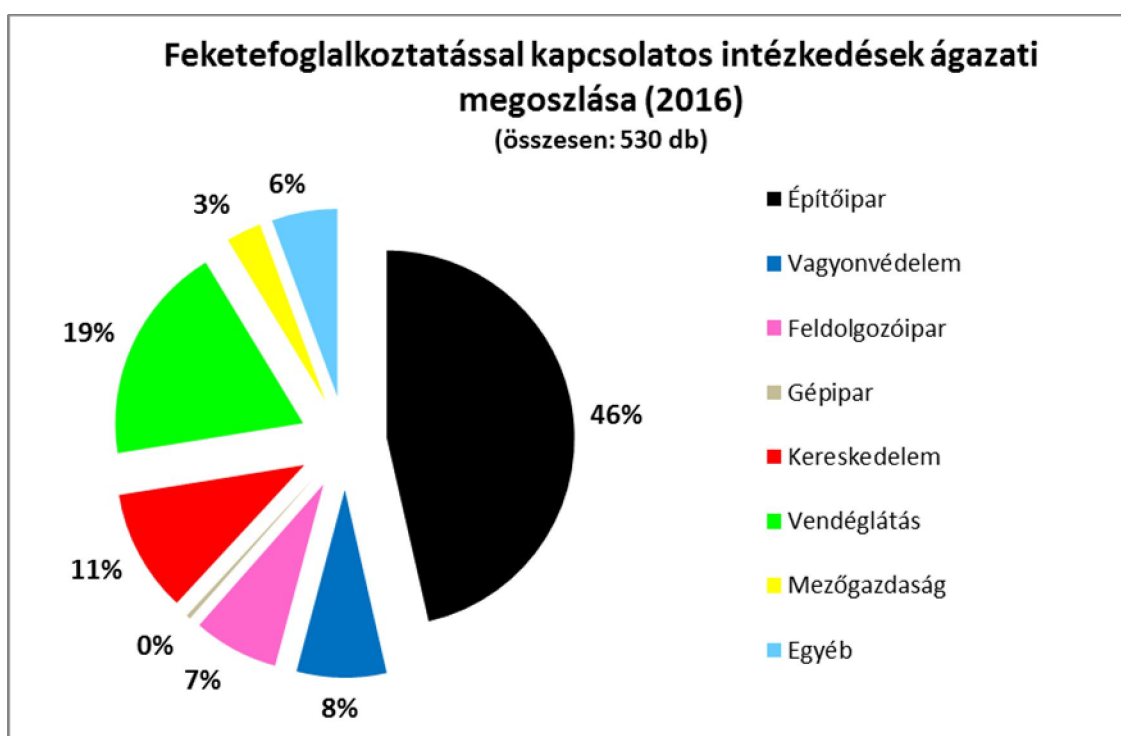
A **színlelt szerződéssel** történő foglalkoztatásnál is gyakori a jogszabályok téves alkalmazása, a munkáltatók sokszor „úgy gondolják”, hogy a megbízási szerződéssel történő foglalkoztatási forma megfelel a jogszabályi előírásoknak. Az akcióellenőrzés azonban nem tárt fel számottevő mértékben ilyen szabálytalanságot.

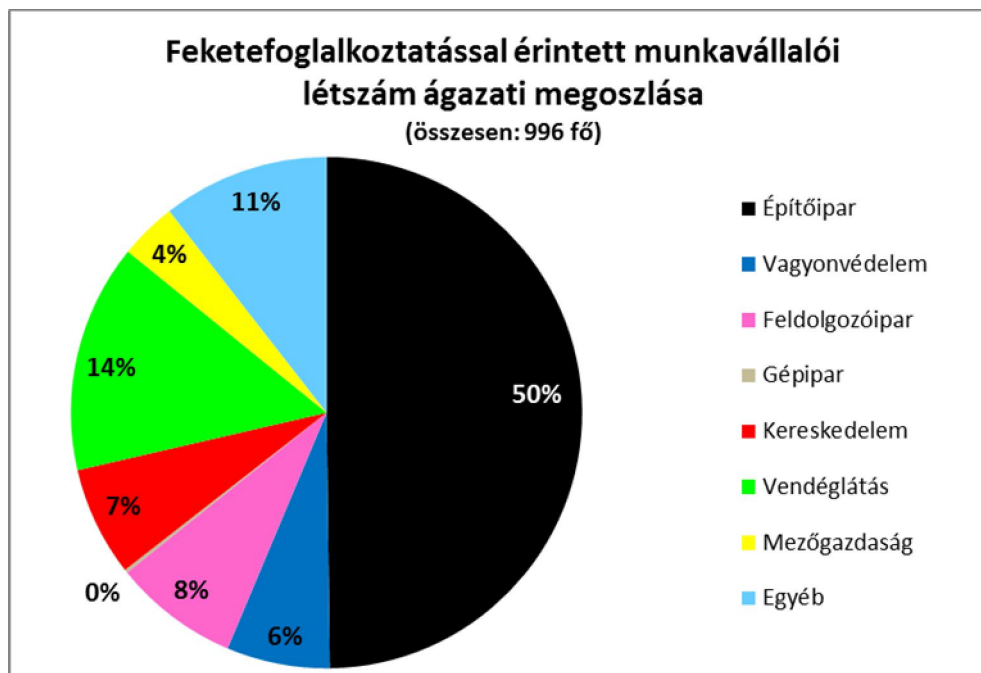
A feketemunkával érintett munkavállalók fele az építőipar területén dolgozott, ami alátámasztotta az általános ellenőrzési tapasztalatokat, amely szerint az idei év első felében az ágazatban egyértelműen a feketefoglalkoztatás volt a legtipikusabb szabálytalanság, melynek kapcsán a legtöbb intézkedés született és a legmarkánsabb munkavállalói érintettség volt tapasztalható mind az építőipart érintő egyéb jogsértésekhez, mind a többi ágazat feketefoglalkoztatási adataihoz mérten. A

feketefoglalkoztatás szerkezeti megoszlása kapcsán megállapítható, hogy legtipikusabb formája a munkaviszonyhoz, illetve egyszerűsített foglalkoztatáshoz kapcsolódó bejelentés hiánya, egyéb formái (pl. színlelt szerződéssel történő foglalkoztatás) kevésbé jellemzők az építőiparban. Az ágazat fertőzöttségét jól mutatja, hogy a hatóság a véletlenszerűen kiválasztott építőipari munkáltatóknál is szinte mindig talált bejelentés nélküli foglalkoztatást, azaz még csak közérdekű bejelentésre vagy panaszra sincs szükség, hogy súlyos szabálytalanságot elkövető munkáltatókat leplezzenek le ezen a területen.

Az építőipar mellett az akcióellenőrzés tapasztalatai szerint legfertőzöttebb ágazatok közé tartozik a vendéglátás és a kereskedelem az intézkedések számát illetően.

A **jogsértéssel érintett munkavállalók számát tekintve** az építőipar és vendéglátás ágazatain túl a **feldolgozóipar** területén volt a legmagasabb ez az arány az ellenőrzéssel érintett időszak alatt, melynek okáról már esett szó [lásd. 4. oldal]. „Pozitív”, hogy a kereskedelemben a magas intézkedésszám ellenére a munkavállalói érintettség alacsonyabb, nem fordul elő nagyobb számú feketén foglalkoztatott munkavállaló az adott munkáltatónál.

A munkaügyi hatóságok beszámolói szerint a vállalkozások egy része tudatosan figyelmen kívül hagyja a jogszabályokat, másik része nem ismeri, illetve nem tudja alkalmazni azokat.

A „feketefoglalkoztatással” kapcsolatban a munkáltatók képviselői részéről gyakori hivatkozás volt a folyamatosan változó jogszabályi környezet, annak ellenére, hogy a munkajogi szabályozás érdemben nem változtatott a munkaviszony létesítésekor kötelező alakszerűséggel és bejelentési kötelezettséggel kapcsolatban.

A munkavállalók nagy része ugyancsak nincs tisztában a munkajogi szabályokkal, amely a munkáltatók részéről esetleges visszaéléshez, a munkavállalók tudatlanságának kihasználásához vezethet. Természetesen ennek van másik oldala is, amikor a munkavállaló tisztában van az előírásokkal, de állását féltve saját érdekében nem mer fellépni. A felügyelőségek beszámolói szerint voltak olyan foglalkoztatottak, akik – félve a munkáltató által „betanítottaktól” való eltérő nyilatkozattétel következményeitől – akadályozták a hatósági ellenőrzést (helyszín elhagyása, dokumentumok bemutatásának megtagadása, stb.), nem tudva, hogy magatartásukkal jogalapot biztosítanak a hatósági ellenőrzés akadályozása, illetve megghiúsítása esetére alkalmazandó szankciók (eljárási bírság) alkalmazására.

A fentiekén túl vélelmezhető egyes munkáltatók részéről a tudatosság, mivel – az ellenőrzés elmaradása esetén – a munkaerő költsége így alacsonyabbra szorítható. Egyértelműen megjelent a foglalkoztatók részéről a „kockáztatás”. Egyes cégek nehezen megközelíthető, „eldugott” helyen tevékenykednek, nem számolnak ellenőrzéssel. A felügyelőségek beszámolói szerint ezt támasztja alá, hogy a foglalkoztatáshoz kapcsolódó

bejelentést a munkáltató sok esetben percekkel az ellenőrzés megkezdését követően pótolja, mivel ismeri a jogszabályi kötelezettséget és a bejelentés teljesítésének előírt módját, valamint a bejelentés megtételéhez szükséges munkavállalói adatokkal már a munka megkezdése előtt rendelkezik. Ugyanakkor – bízva a hatósági ellenőrzés adott napokon, időszakban való elmaradásában – azt a bejelentés megtételével megbízott könyvelőirodának csak abban az esetben adja meg, illetve saját maga csak akkor teljesíti törvényi kötelezettségét, ha már elkerülhetetlen (pl.: hatósági ellenőrzés, munkavállaló kifejezett kérése) a bejelentés teljesítése.

A kis- és középvállalkozások támogatása miatt megvalósuló enyhébb szankciók egyértelműen a jogszabályok tudatos megsértése felé húznak egyes munkáltatókat. Sokan már tudatában vannak annak, hogy a legsúlyosabb esetben sem kell a bírságszankcióval számolniuk és más hátrányos következménye sincs az első jogsértésnek, viszont a bejelentés nélküli foglalkoztatással jelentős költségcsökkentést érhetnek el a befizetendő adók és járulékok „megtakarításával”.

4. Egyéb jogsértések és azok okai

A bejelentés nélküli foglalkoztatás mellett kiemelkedő a **munka- és pihenőidővel kapcsolatos adatokat hiányos, vagy nem a valóságnak megfelelő vezetése** (hamis, illetve kettős nyilvántartás). A munkaidő-nyilvántartással összefüggő legjellemzőbb szabálytalanság, hogy a munkáltató nem rögzíti a nyilvántartáson a munkaidő kezdő és befejező időpontját (ez a látszólag csekély szabálytalanság leplezi legtöbbször a napi maximális munkaidő túllépését, illetve a rendkívüli munkavégzést). A munkaidővel kapcsolatos adatok – egy-egy munkanapra vonatkozó – hiányos nyilvántartása mögött figyelmen kívül hagyás, feledékenység, a következetesség hiánya mutatkozik, szándékosság nem feltételezhető a munkáltatók részéről.

Szándékos munkáltatói magatartásra utal viszont, amikor **a munkaidő-nyilvántartás nincs a munkavégzés helyén**, a későbbiekben a hatóságnak megküldött iratanyag alapján pedig jellemzően nem állapítható meg jogsértés, pedig számos esetben áll fenn a gyanúja annak is, hogy a munkavállalókat a megengedettnél többet foglalkoztatják. Az építőiparban fokozottan igaz, hogy nem is akarnak a munkáltatók munkaidő-nyilvántartást vezetni, hiszen az visszamenőleg is igazolná mind a bejelentés nélküli foglalkoztatás tényét, mind a munkaidővel, illetve pótlékfizetéssel kapcsolatos előírások megszegését.

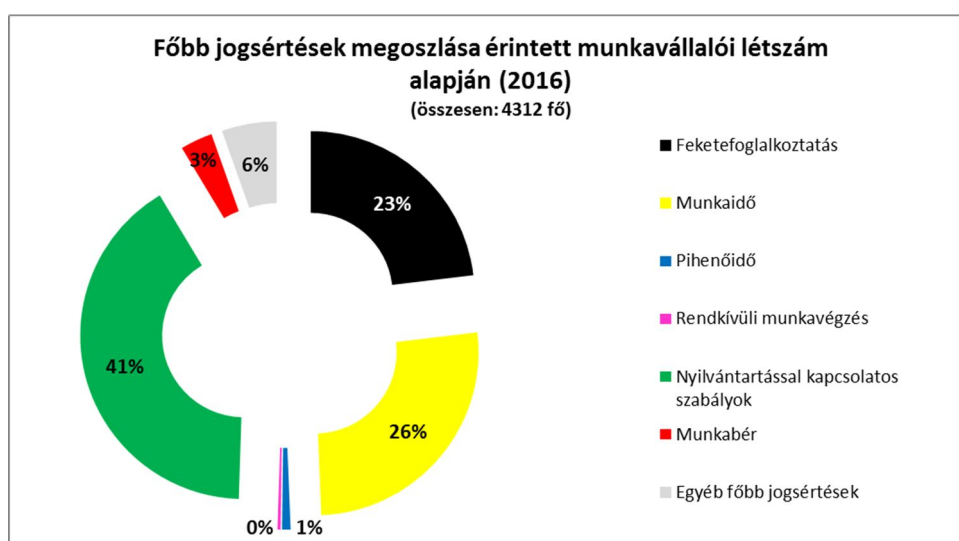
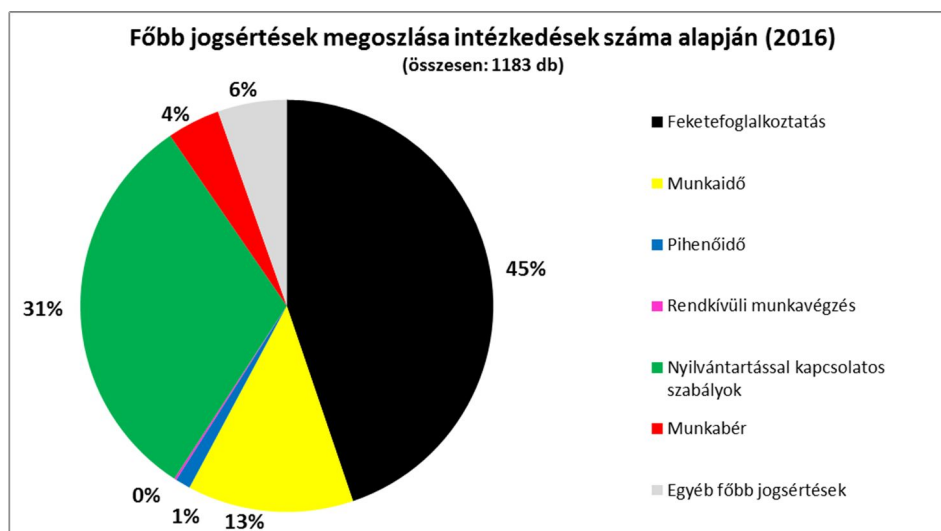
A vizsgálat tapasztalatai szerint ritkábban fordult elő, hogy a munkavállalók munkaideje meghaladta a napi munkaidő megengedett legmagasabb mértékét, emellett viszont **gyakran előfordult a munkaidő-beosztás szabályainak megsértése**, melynek hátterében

egyrészt a jogszabályok ismeretének hiánya, másrészt a rendkívüli munkavégzés leplezésére irányuló szándék állt.

A hamis, illetve kettős nyilvántartás, valamint a munkaidő-beosztás szabályainak megsértése miatt az akcióellenőrzés során két munkáltató esetében 300 és közel 500 főt érintően is került megállapításra szabálytalanság.

A **munkabérrel** összefüggő jogsértésekkel kapcsolatosan a legtöbb intézkedés idén a **vagyonvédelem** területén fordult elő, az esetek nagy részében a **pótlékok fizetésének** (rendkívüli munkavégzésért járó pótlék, műszakpótlék) **elmaradása** miatt. A legmagasabb munkavállalói érintettség pedig a feldolgozóipar területén volt, mivel a bérek kifizetése ezekben az esetekben nem történt meg határidőben.

A többi munkabérrel kapcsolatos szabálytalanság elenyésző mértékben fordult elő ágazatonként szórványosan.

5. Összegzés

A munkavállalók jogviszonyának rendezettsége érdekében a foglalkoztatásra vonatkozó jogszabályok érvényre juttatására irányuló **akcióellenőrzés összességében vegyes tapasztalatokkal zárult.**

- A szabálytalanul **foglalkoztatók** aránya a 2015. évi **hasonló akcióellenőrzés** során feltárt adatokhoz képest **nem változott**, míg a munkavállalókat érintő jogsértési arány **növekedett.**
- A **feketefoglalkoztatás** miatt kellett a **legtöbbször intézkedni** a hatóság munkatársainak.
- Feketefoglalkoztatás tekintetében az érintett munkavállalói létszám a **kereskedelem és mezőgazdaság** ágazatában **csökkent**, az **építőipar, vagyonvédelem** ágazatban **kis mértékben növekedett**, míg a **feldolgozóiparban** és a **vendéglátásban** nagyobb mértékű növekedés volt tapasztalható.
- Továbbra is az **építőipar** területén a **legjelentősebb a feketefoglalkoztatás.**
- A **munkaidő-nyilvántartással és munkaidő-beosztással** kapcsolatos szabálytalanságok száma továbbra is **jelentős**, melyek **elfedik** az esetleges egyéb szabálytalanságokat is.

A bejelentés nélküli foglalkoztatás, mind a „hagyományos” munkaviszonyban, mind az egyszerűsített foglalkoztatásban előfordul. Elmondható ugyanakkor, hogy a harmadik országbeliek szabálytalan foglalkoztatása miatti befizetésre kötelezések aránya jelentős mértékben csökkent az elmúlt évekhez képest. Szintén ritkább a színlelt szerződéssel és a részmunkaidőben történő bejelentés mellett teljes vagy magasabb heti munkaidőben történő foglalkoztatással kapcsolatos szabálytalanságok száma is, ám ezek bizonyítása nehézkes, - és különösen a „részmunkaidős” foglalkoztatással kapcsolatos szabálytalanság - a tapasztalatok alapján feltehetően nagyobb számban fordul elő.

A vizsgálatok a várakozásoknak megfelelően (a korábbi évek ellenőrzési tapasztalatait alapul véve) alátámasztották az akcióellenőrzés elrendelésének szükségességét, mivel a bejelentés nélküli foglalkoztatás továbbra is jelen van – annak versenyhátrányt okozó és a feketegazdaságot újratermelő, a munkavállalók hosszú távú érdekeivel ütköző és foglalkoztatási adatokat torzító hatásával együtt - a munka világában.

Példatár

1. Egy Baranya megyei vagyonvédelmi Kft. portaszolgálati és vagyonvédelmi feladatokat látott el az ellenőrzéssel érintett munkavégzési helyen 2016 júniusában. A munkáltatóról - korábban lefolytatott ügy alapján - olyan információ állt rendelkezésre, hogy vagyonőröket szabálytalanul foglalkoztat. A munkáltató a munkavállalókkal 2016. február 11-től létesített munkaviszonyt, jellemzően havi 60 órás, teljes munkaidőben történő foglalkoztatásról tett bejelentést az illetékes adóhatóság felé. Ugyanakkor 2016 áprilisában a munkáltató a munkavállalók bejelentett munkaidejét visszamenőleges hatállyal 2016. márciustól havi 30 órára, áprilistól havi 15 órára csökkentette, erről a munkavállalókat nem értesítette. A tanúként meghallgatott munkavállalók nyilatkoztak arról, hogy megszokás nélküli munkarendjük az ellenőrzés alá vont munkahelyen 2015. év óta változatlan, naponta vagy 12 órás (délutántól reggelig tartó), vagy 24 órás (reggeltől reggelig tartó) műszakokban végeznek munkát. A munkavállalók a munkáltatóval írásbeli munkaszerződést kötöttek. A nyilatkozatok szerint a munkavállalók 440,- Ft (a minimálbér 2016-ban 639 Ft/óra) munkabért kapnak óránként, amit a ledolgozott munkaórák után fizet ki a munkáltató. Az alaphéren kívül a munkáltató munkabér pótlékot semmilyen jogcímen, így rendkívüli munkavégzésre sem fizetett. A munkavállalók foglalkoztatása részmunkaidős bejelentés mellett teljes munkaidőben történt.
2. Szintén Baranya megyében 2016. június 23-án helyszíni munkaügyi ellenőrzésre került sor egy építkezésen, ahol munkavégzés közben találtak 6 segédmunkás munkakörben foglalkoztatott munkavállalót. A munkavállalók egyszerűsített foglalkoztatásra hivatkoztak. Jegyzőkönyvi nyilatkozatukban elmondták, hogy 2016. június 22 óta végeznek munkát a munkáltató részére. Az ellenőrzés során az EMMA adatbázis nyilvántartása, valamint a munkáltató képviselőjének jegyzőkönyvi nyilatkozata alapján megállapítást nyert, hogy a 6 munkavállaló 2016. június 22. napjától fennálló munkaviszonyának bejelentését a munkáltató képviselője csak a helyszíni ellenőrzést követően, 2016. június 23. napján teljesítette az illetékes adóhatóság felé. A munkáltató és a munkavállalók közötti jogviszonyt munkaviszonnyá minősítette a hatóság.
3. Egy Szabolcs- Szatmár-Bereg megyei vendéglátó-ipari egységben 2016. júniusban helyszíni munkaügyi ellenőrzést tartottak az eljáró kormánytisztviselők, ahol 3 munkavállaló végzett munkát. Megállapításra került, hogy a munkáltató egy munkavállalót írásba foglalt munkaszerződés és bejelentés nélkül foglalkoztatott felszolgáló munkakörben, 800 Ft/óra munkabér

ellenében. Nevezett munkavállaló vonatkozásában a munkáltató a bejelentési kötelezettségének az illetékes adóhatóság irányába az ellenőrzés napján 15 óra 46 perckor az ellenőrzés megkezdését (15 óra 38 perc) követően rögtön bejelentette a területileg illetékes elsőfokú állami adóhatóság felé egyszerűsített foglalkoztatásra. Megállapítást nyert továbbá, hogy a munkáltató egy munkavállalót írásba foglalt munkaszerződés alapján, heti 40 óra teljes munkaidőben az illetékes adóhatóság felé bejelentve, bruttó 129.000,-Ft/hónap munkabér ellenében, pincér, felszolgáló munkakörben foglalkoztatta. A munkáltató 2 havi munkaidő-keretet alkalmaz a munkavállaló vonatkozásában, aki változó napokon, változó munkakezdési időpontokban végez munkát, melyre vonatkozóan írásban munkaidő-beosztást a munkáltató még nem készített, azt a felek egymás között szóban beszélik meg. *(Ez az eset is példa arra, amikor a munkáltató tisztában van a bejelentés módjával, rendelkezésre állnak a munkavállaló adatai is, de a bejelentést csak a hatóság megjelenésekor teszi meg, mivel bízik az ellenőrzés elmaradásában, ezáltal költséget takarít meg és jogszerűtlen versenyelőnyhöz jut.)*

4. Egy Zala megyei munkáltatónál 2016 júliusában munkaügyi ellenőrzésre került sor, ahol megállapítást nyert, hogy az ellenőrzésbe vont 32 málnaszedést végző munkavállaló esetében a felek egyszerűsített foglalkoztatásban állapodtak meg, de 2 fő bejelentése nem történt meg az ellenőrzés megkezdéséig. 1 fő foglalkoztatott munkavállaló 2016. szeptemberében tölti majd be a 15. életévét, esetében jogellenes gyermekmunka megállapítására került sor, az eljáró felügyelő a munkavállaló további foglalkoztatását megtiltotta. A többi foglalkoztatott esetében (29 fő) a munkáltató nem vezetett munkaidő-nyilvántartást.
5. Egy Komárom-Esztergom megyei feldolgozóipari ágazatban működő munkáltatónál munkaügyi ellenőrzésre került sor 2016. július elején. Az ellenőrzéssel érintett létszám 496 fő volt. Az ellenőrzés közérdekű bejelentés (névtelen bejelentés volt) alapján indult, miszerint a Kft-nél munkaidő beosztással kapcsolatos problémák vannak. Megállapítást nyert, hogy a munkáltató öt munkaterületen öt féle munkaidő-beosztást készített: 1. munkaterületen kizárólag színekkel jelölték a munkavállalók műszakjait, de egyéb értelmezés, pl. színek jelentése, nem volt mellette. 2. munkaterületen csupán óraszámokat rögzítettek, 3. munkaterületen kizárólag a DE, DU, É megjelölés volt látható, 4. munkaterület: órára kerekítve volt meghatározva a munkaidő, de a munkaidő valójában 10 perccel előbb kezdődött, és 30 perccel később ért véget, 5. munkaterület: kizárólag ezen a területen határozták meg a beosztott munkaidő kezdő- és befejező időpontját.

A munkaidő-nyilvántartáson (jelenléti íven) érkezés és távozás időpontok szerepeltek, és a munkaidő-nyilvántartó program kerekítette az összesítésnél az időket. A munkaidő kezdő és befejezés időpontja a nyilvántartáson nem került feltüntetésre.

6. Borsod-Abaúj-Zemplén megyében egy építkezésen megtartott munkaügyi ellenőrzést követően a bizonyítási eljárás során megállapítást nyert, hogy egy munkáltató 5 munkavállalót segédmunkás munkakörben, 8 óra 30 perctől 16 óráig tartó napi munkaidőben, 6.000 Ft./nap munkabérért, eredeti szándék szerint egyszerűsített foglalkoztatási jogviszonyban alkalmi munkavállalóként foglalkoztatott. Az érintett munkavállalók a munkavégzésre vonatkozóan a munkáltatóval állapodtak meg, írásba foglalt egyszerűsített munkaszerződés nélkül szóbeli megállapodás alapján dolgoztak. Utasítást a munkáltatótól kapták, munkaeszközöket, védőfelszereléseket a munkáltató biztosította. A munkavállalók bejelentése nem történt meg. A munkáltató az ellenőrzés során tett megállapításokat megismerte, tudomásul vette továbbá kötelezettséget vállalt arra vonatkozóan, hogy a munkavállalókkal írásos munkaszerződést köt és a munkaviszony létesítéséhez kapcsolódó bejelentését utólag teljesíti. A munkáltató már korábban is követett el a munkaügyi ellenőrzést megelőzően 3 éven belül jogsértést így munkaügyi bírság kiszabására került sor.
7. Egy Tolna megyei szülői öltetvény munkavégzési helyen munkaügyi ellenőrzést tartottak a hatóság munkatársai. A munkáltató 5 mezőgazdasági idénymunkás munkavállalót egyszerűsített foglalkoztatás keretében kívánt foglalkoztatni az ellenőrzés napján, azonban az ellenőrzés megkezdéséig nem tett eleget a NAV felé fennálló bejelentési kötelezettségének.
8. Somogy megyében az eljáró munkaügyi ellenőrzési feladatokat ellátó kormánytisztviselők 2016. júniusban munkaügyi ellenőrzést tartottak egy kereskedelemi egységben. A munkáltató alkalmazásában az ellenőrzött munkavégzési helyen az ellenőrzés időpontjában 7 munkavállaló végzett munkát, írásba foglalt munkaszerződés alapján létesített foglalkoztatásra irányuló jogviszony keretében, raktáros, adminisztrátor, illetve gépjárművezető munkakörökben. A munkáltató egy munkavállalót érintően nem tett eleget a munkaügyi ellenőrzés megkezdésének időpontjáig az illetékes adóhatóság irányába történő bejelentési kötelezettségének, aki írásba foglalt munkaszerződés alapján, munkaviszony keretében, gépjárművezető munkakörben végez munkát a munkáltató alkalmazásában. Az ellenőrzés megállapította, hogy fentiekén túl a munkaidő-nyilvántartás sem felelt meg a törvényi előírásoknak.

9. Egy Pest megyei építőipart érintő munkaügyi ellenőrzés során a hatóság munkatársai munkavégzés közben találtak 5 munkavállalót, akikből 3 fő bejelentve és munkaszerződéssel dolgozott a fenti cégnél. A másik 2 munkavállaló nyilatkozata alapján úgy tudta, hogy legalább részmunkaidőben, de bejelentve dolgoznak. Az ellenőrzés során azonban kiderült, hogy a 2 munkavállaló bejelentés nélkül dolgozott a munkáltatónál segédmunkásként. A munkavállalók nem egyszerűsített foglalkoztatási jogviszonyban, alkalmi munkavégzésben állapodtak meg a munkáltatóval, hanem rendes munkaviszony keretében történt a foglalkoztatásban.
10. 2016. júliusban bejelentés alapján munkaügyi ellenőrzést végeztek egy budapesti vendéglátó-ipari egységben. A bejelentés megalapozott volt, a helyszínen munkát végző mind a 4 munkavállaló munkaszerződés és bejelentés nélkül dolgozott, szakács, konyhai kisegítő, valamint felszolgáló munkakörben.
11. Szintén a fővárosban egy éjszakai szórakozóhelyen rendőrhatalósággal történő közös ellenőrzés során megállapítást nyert, hogy 5 táncos és hostess munkavállaló bejelentése nem történt meg. Tanúként történt meghallgatásukkor előadták, hogy szóban állapodtak meg az üzletvezetővel. Megállapításra került továbbá, hogy 1 munkavállaló tekintetében nem volt munkaidő-nyilvántartás.
12. Egy Jász-Nagykun-Szolnok megyei gyárban munkaügyi ellenőrzésre került sor, ahol egy Pest megyei Kft. végezte a takarítási feladatokat. Az ellenőrzés időszakában 60 munkavállalót foglalkoztatott a munkáltató takarító munkakörben 2016. év június hó 01. napjától munkaszerződés nélkül, és az illetékes adóhatóság felé történő késedelmes bejelentéssel. A munkaügyi ellenőrzés megkezdését megelőzően a jogviszony késedelmesen, de bejelentésre került a Nemzeti Adó-és Vámhivatal felé, viszont a munkaszerződéseket a munkaügyi ellenőrzés megkezdését követően foglalta írásba és adta át a munkavállalók részére a munkáltató.
13. 2016. júniusban helyszíni munkaügyi ellenőrzést tartottak Veszprém megyében az eljáró felügyelők, ahol a munkavállaló vagyoni feladatokat látott el. A munkaügyi eljárás során megállapítást nyert a tanúnyilatkozatból, hogy a munkáltató 1 munkavállalót írásos munkaszerződés, továbbá 2 munkavállalót munkaszerződés és elsőfokú adóhatósági bejelentés nélkül foglalkoztatott, továbbá 1 fő munkavállaló esetében megsértette a munkaidő beosztási szabályait.

14. Egy Nógrád megyei vendéglátó-ipari egységben munkaügyi ellenőrzésre került sor 2016. júniusban. Az ellenőrzés helyszínén 2 munkavállaló végzett munkát. A tanúként meghallgatott munkavállalók pultos munkakörben, egyszerűsített foglalkoztatás keretében voltak foglalkoztatva. Az egyik munkavállaló munkabére nettó 500,- Ft/óra volt, míg a másik munkavállaló a munkabére pontos összegét nem tudta megmondani, de azt elmondta, hogy a munkabére eléri a minimálbér összegét. Munkaidő-nyilvántartást nem vezetett a munkáltató, azt a munkavégzés helyszínén bemutatni nem tudtak. A 2 fő egyszerűsített foglalkoztatás keretében foglalkoztatott munkavállaló bejelentése a munkaügyi ellenőrzés megkezdéséig nem történt meg.
15. Csongrád megyei egyéni vállalkozónál 2016. júliusban megtartott munkaügyi ellenőrzésen megállapítást nyert, hogy az egyéni vállalkozó az ellenőrzés napján 13 munkavállalót bejelentés nélkül foglalkoztatott a vágóhíd területén, segédmunkás munkakörben. A munkavégzés napján a vállalkozó szóban állapodott meg a munkavállalókkal a munkavégzésben, egyszerűsített foglalkoztatásban, 600,-Ft/óra munkabérben. A munkaterületre a vállalkozó által biztosított busszal érkeztek a munkavállalók, ahol a munkát 5 órakor kezdték. A munkaterületen a munkavállalók baromfi kopasztást végeztek a vállalkozó részére. A vállalkozó nyilatkozata szerint adminisztrációs okok miatt nem került sor a bejelentésre.
16. Győr-Moson-Sopron megyében a VOLT fesztivál munkavégzési helyen a egy Kft. munkáltatót érintően lefolytatott helyszíni munkaügyi ellenőrzés alapján megállapítást nyert, hogy a munkáltató - hot dog árus munkakörben - 3 munkavállalót egyszerűsített foglalkoztatás keretében, egyszerűsített munkaszerződéssel és az illetékes elsőfokú állami adóhatóság felé történő bejelentéssel foglalkoztatott a VOLT fesztivál ideje alatt (2016. június 29. - 2016. július 02. közötti időszakban). Munkaügyi szabálytalanság nem került megállapításra. A munkáltató képviselőjének elmondása szerint, az előző évek tapasztalatából kiindulva számoltak azzal, hogy a fesztiválokat kiemelten ellenőrizni nem csak a munkaügyi hatóság, hanem a területileg illetékes adóhatóság is, és ezért nem „kockáztatnak”. **(pozitív példa)**